

رابطه باورهای مذهبی با خودپایی در دانشجویان

The Relationship between Religious Beliefs and Self-monitoring in Students

کبری کاظمیان مقدم / استادیار گروه روان شناسی واحد دزفول دانشگاه آزاد اسلامی k.kazemian@yahoo.com

Kobra Kazemian Moqadam, an assistant professor, the department of psychology, Dezful Branch, Islamic Azad University, Dezful, Iran. Email: K.kazemian@yahoo.com

Abstract

Objective: This study aimed to investigate the relationship between religious beliefs and self-monitoring in the male students.

Population: The statistical population consisted of all the male undergraduate students of at the Behbahan Branch of the Islamic Azad University, and from among this population, 173 students were selected as the sample through simple random sampling method. **Tools:** The tools in this study were the religious orientation test (Bahrami Ehsan, 1383) and self-monitoring scale (Snyder, 1974).

Methodology: The Method of the study was correlational. To analyze the data, not only the methods of descriptive statistics such as mean and standard deviation, but also methods of inferential statistical such as correlation and regression were used. **Findings:** The findings showed that there was a significant positive relationship between religious orientation (0.22) and valuation (0.62) with self-monitoring ($p < 0.01$). Furthermore, there is a significant negative relationship between disorganization (-0.50) and

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی رابطه باورهای مذهبی با خودپایی در دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان بود. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان پسر مقطع کارشناسی پیوسته دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان بود که تعداد ۱۷۳ نفر از آنها به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار پژوهش عبارت است از: آزمون جهت گیری مذهبی بهرامی احسان و مقیاس خودپایی اسنایدر. روش پژوهش از نوع همبستگی بود که به منظور تجزیه و تحلیل داده ها علاوه بر روش های آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار از روش های آمار استنباطی همانند همبستگی و رگرسیون نیز استفاده شد. نتایج نشان داد که بین جهت گیری مذهبی (۰/۲۲) و ارزشمندی (۰/۶۲) با خودپایی رابطه مثبت معناداری وجود دارد ($p < 0.01$). همچنین بین سازمان نیافتگی (۰/۵۰-) و کامجویی (۰/۲۸) با خودپایی رابطه منفی معناداری وجود دارد ($p < 0.01$).

self-fulfillment (0.28) with self-monitoring ($p < 0.01$). In addition, the findings of regression analysis showed that the variables of valuation ($\beta = 0.622$), disorganization ($\beta = -0.318$) and self-fulfillment ($\beta = -0.133$) predict 0.49 of the variance of self-monitoring. In general, the findings of this study showed that increasing religious beliefs, religiosity and adherence to religious principles may be positive factors which can affect the various mental and physical aspects of the students.

Keywords: religious orientation, self-monitoring, university students.

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد که متغیرهای ارزش‌سازی ($\beta = 0/622$)، سازمان‌نیافتگی ($\beta = -0/318$) و کامجویی ($\beta = -0/133$)، ۰/۴۹ واریانس خودپایی را پیش‌بینی می‌کنند. به‌طور کلی نتایج این پژوهش نشان داد که افزایش باورهای مذهبی، دینداری و پایبندی به اصول مذهبی می‌تواند از عوامل مثبت تأثیرگذار بر جنبه‌های مختلف روانی و جسمانی دانشجویان باشد.

کلیدواژه‌ها: جهت‌گیری مذهبی، خودپایی، دانشجویان، باورهای مذهبی، دینداری.

مقدمه

مذهب، یک عامل اصلی در زندگی بسیاری از انسان‌هاست و می‌توان میزان دینداری فرد و تعهد او به آداب و تعالیم دینی و مذهبی را یکی از عوامل بسیار مهم و تأثیرگذار بر بهداشت روانی او دانست (آلترمن^۱ و همکاران، ۲۰۱۰؛ اسپیندولا، ۲۰۱۰^۲). مذهب، تمایل افراد برای انجام رفتارهای پرخطر و تهاجمی را کاهش و نقش مهمی در تصمیم‌گیری‌های افراد در شرایط مختلف دارد. همچنین قدرت غلبه بر پیشامدهای عاطفی و روانی افراد را بالا می‌برد (آلویز، ۲۰۱۰^۳). ویلیام جمیز^۴ در کتاب دین و روان دربارهٔ دین می‌گوید: «دین عبارت است از: اعتقاد به اینکه نظم نامرئی در چیزهای این جهان است و بهترین کار این است که خود را با این نظم هماهنگی دهیم» (قائمی، ۱۳۶۷). دین و آموزه‌های آن تمامی حیات فردی، اجتماعی، دنیوی و اخروی را دربر می‌گیرد. حضرت علی علیه السلام دربارهٔ برخی از حکمت‌ها و علت‌های تشریح آموزه‌ها و تعالیم دینی می‌فرماید: «خداوند ایمان را برای پاک‌سازی دل از

1. Alterman

2. Espindula

3. Alves

4. William James

شرک، نماز را برای پاک بودن از کبر و خودپسندی، زکات را عامل افزایش روزی، روزه را برای آزمویدن اخلاص بندگان، حج را برای نزدیکی و همبستگی مسلمانان، جهاد را برای عزت اسلام، امر به معروف را برای اصلاح توده‌های ناآگاه، نهی از منکر را برای بازداشتن بی‌خردان از زشتی‌ها، صلۀ ارحام را برای فراوانی خویشاوندان، قصاص را برای پاسداری از خون‌ها، اجرای حدود را برای بزرگداشت محرمات الهی، ترک می‌گساری را برای سلامت عقل، دوری از دزدی را برای تحقق عفت و ترک زنا را برای سلامت نسل آدمی واجب نمود» (نهج البلاغه، ص ۶۸۳). از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش، جهت‌گیری مذهبی، سازمان‌نیافتگی، ارزنده‌سازی مذهبی و کامجویی می‌باشد. جهت‌گیری مذهبی یا مذهب‌گرایی، عاملی است که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم رابطه عمیق و قلبی با خدا، رابطه با مردم براساس آموزه‌های دینی، اتخاذ و انجام رفتارهای توصیه شده دینی، عاقبت‌گرایی و توجه به آخرت را دربر می‌گیرد. ویژگی عمومی سازمان‌نیافتگی تردید، دودلی، ریا، ناخوشی از زندگی و حیات و پریشانی خاطر است. معنای عمومی ارزنده‌سازی غالباً با ارزیابی مثبت و همراه با قیدهای جدی در مناسک مذهبی است. همچنین، کامجویی مضامینی نظیر لذت‌طلبی و ترجیح آن، عدم اعتقاد عمومی به مذهب، تفسیر شخصی از دستورات مذهبی و لذت‌جویی را دربر می‌گیرد (بهرامی احسان، ۱۳۸۳).

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش، خودپایی^۱ می‌باشد. نخستین بار در دو دهه پیش، خودپایی توسط اسنایدر (۱۹۷۴) وارد ادبیات روان‌شناسی شد. وی معتقد است: تفاوت‌های فردی چشمگیری در این بُعد بین افراد وجود دارد. در مبحث خودپایی، الگوهای ثابتی از تفاوت‌های فردی در طول یک پیوستار مطرح می‌شوند که در یک سوی این پیوستار، افراد گرایش دارند رفتار خود را بر اساس موقعیت شکل دهند و در سوی دیگر، تمایل به شکل‌دهی رفتار بر اساس عوامل درونی (باورها،^۲ نگرش‌ها^۳ و منش‌ها)^۴ دارند. خودپایی از عوامل تنظیم‌کننده رفتار اجتماعی افراد می‌باشد و شامل حساسیت به سرخ‌های اجتماعی از یک سو و عدم حساسیت به این نشانه‌ها در سوی دیگر می‌باشد (اسنایدر،^۵ ۱۹۷۴).

1. self-monitoring

2. beliefs

3. attitudes

4. traits

5. Snyder

طبق نظریه اسنایدر، ساختار نظری خودپایی دارای پنج مؤلفه می‌باشد که عبارت‌اند از:

۱. تمایل به برانزده بودن، خودبیانگری در اجتماع؛
 ۲. توجه به اطلاعات مقایسه اجتماعی به‌عنوان نشانه‌هایی از ابزار خودبیانگری مناسب؛
 ۳. توانایی برای کنترل و اصلاح خودبیانگری و رفتار بیانگر؛
 ۴. استفاده از این توانایی در موقعیت‌های ویژه؛
 ۵. دامنه ثبات یا نوسان رفتارهای گویا و خودبیانگری فرد در موقعیت‌های مختلف.
- بدین ترتیب در نظریه خودپایی با آن دسته از فعالیت‌هایی سرو و کار داریم که افراد به وسیله آنها، جهت‌گیری‌های رفتاری ویژه خود را تسهیل می‌کنند. به عبارت دیگر، افراد در جریان زندگی روزمره، برای تصمیم‌گیری در مورد اینکه کجا بروند، چه وقت بروند و با چه کسی بروند، نوعاً آزادی قابل ملاحظه‌ای دارند. براین اساس، مجموعه‌های اجتماعی و زمینه‌های بین فرهنگی که افراد خود را در آن می‌یابند، تا حدودی بستگی به گزینش‌های آنها دارد. در مورد اینکه چه ملاحظاتی این گزینش‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، چنین تصور شده است که این گزینش‌ها، ممکن است انعکاسی از ویژگی‌های اسناد شخصی یک فرد باشد که شامل گرایش‌های خاص فرد و ادراکات او از خودش است. به عبارت دیگر، افراد ممکن است موقعیت‌هایی را برای ورود به گذراندن وقت برگزینند که با نگرش‌ها و ادراکاتشان مطابقت داشته باشد. برای مثال، افراد رقابت‌جو ممکن است موقعیت‌هایی را ترجیح دهند که در آن می‌توانند با سایر افراد رقابت کنند و یا افرادی که نگرش‌های محافظه‌کارانه دارند ممکن است موقعیت‌هایی را ترجیح دهند که در آن می‌توانند جایگاه‌های رهبری را برای خود تصور نمایند (گانگستاد^۱ و اسنایدر، ۲۰۱۵).

افرادی که خودپایی بالایی دارند، گزارش می‌دهند که رفتارهای خود را تحت کنترل داشته و رفتارهایشان را بر مبنای سرخ‌های اجتماعی تغییر می‌دهند. به عکس، افرادی که خودپایی پایینی دارند، گزارش می‌دهند که به راحتی قادر به نقش بازی کردن نیستند و بیشتر مطابق با منش‌ها و احساسات درونی‌شان رفتار می‌کنند (بارون و برن، ۱۹۹۱^۲). در این بُعد شخصیت، تفاوت‌های فردی بسیاری وجود دارد. می‌توان گفت که تغییرپذیری زیاد رفتار، پایداری انطباق بین نگرش و رفتار را کاهش می‌دهد. این فرایند در ساختار خودپایی

1. Gangestad

2. Barone & Byrne

بروز می‌کند (ذانا، ایلسون و فازیو، ۲۰۱۴). نظریه خودپایی اسنایدر (۱۹۷۴)، الگوی ثابتی از تفاوت‌های فردی را در یک پیوستار بیان می‌کند که در آن افراد خودبیانگریشان را از طریق تناسب بخشیدن به کنش‌های خود بر طبق نشانه‌های مربوط به موقعیت تنظیم می‌کنند. در تنظیم رفتار اجتماعی، افرادی که نسبتاً تحت تأثیر موقعیت هستند (خودپایی بالا) به طور بارزی نسبت به نشانه‌های اجتماعی و سرخ‌های اجتماعی بین فردی حساس می‌باشند و برای متناسب‌سازی رفتار در موقعیت‌های مختلف واکنش نشان می‌دهند و رفتار اجتماعی آنها از یک موقعیت به موقعیت دیگر به طور آشکاری تغییر می‌کند. در عین حال، رابطه بین نگرش و رفتار، برای این افراد در کمترین سطح قرار دارد (کلین^۲ و همکاران، ۲۰۱۴). به عکس آن دسته از افراد که تحت تأثیر گرایش‌های خویش می‌باشند (خودپایی پایین) نسبت به مشخصات موقعیتی و سرخ‌های بین فردی حساسیت کمتری دارند. خودپایی با فرایندهایی ارتباط دارد که فرد از طریق آن گزینش‌های رفتاری خود را در زمینه‌های اجتماعی طراحی می‌کند (اسنایدر، ۱۹۸۰). طبق صورت‌بندی نظری خودپایی، دو منبع اولیه اطلاعات برای رهنمود این فعالیت در دسترس است:

الف. اطلاعات مربوط به ویژگی‌های موقعیتی متناسب با رفتار؛

ب. اطلاعات مربوط به حالت‌ها، نگرش‌ها و گرایش‌های درونی افراد.

به علاوه اشخاص در میزان اتکاء به هر یک از منابع اطلاعات برای تنظیم فعالیت‌هایشان در تشکیلات اجتماعی به صورت معناداری با یکدیگر متفاوت می‌باشند.

پژوهشگرانی از جمله اعتصامیان و همکاران (۲۰۱۴)، چو و چان (۲۰۱۳)، دسموند و همکاران (۲۰۱۳)، اسوندمن و همکاران (۲۰۱۳)، مرعشیان و همکاران (۱۳۹۴) و بزرگر خضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶)، در پژوهش‌های خود به این نتیجه دست یافتند که بین نگرش مذهبی با خودپایی و خودکنترلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. پژوهش‌های گذشته نشان داده‌اند که بین باورهای مذهبی با خودپایی رابطه معنادار وجود دارد. لذا پژوهشگر در این پژوهش به دنبال پی بردن به این مسئله هستند که آیا بین باورهای مذهبی و خودپایی در جامعه دانشجویان پسر دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان رابطه وجود دارد؟

1. Zanna, Olson & Fazio

2. Klein

روش پژوهش

این پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانشجویان پسر مقطع کارشناسی پیوسته دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان می باشد. کل جامعه مورد بررسی ۱۳۰۰ نفر دانشجوی شاغل به تحصیل در ۱۰ رشته بود. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۷۳ نفر از این دانشجویان بود که به روش نمونه گیری تصادفی ساده براساس جدول اعداد تصادفی انتخاب شدند و از آنها آزمون جهت گیری مذهبی و آزمون خودپایی به عمل آمد. به منظور آزمون فرضیه های پژوهش از پرسش نامه های جهت گیری مذهبی^۱ و پرسش نامه خودپایی استفاده شد.

الف. آزمون جهت گیری مذهبی: این آزمون توسط بهرامی احسان (۱۳۸۳) تهیه شده که دارای ۶۴ گویه است. این آزمون دارای ۴ خرده مقیاس جهت گیری مذهبی (۲۸ ماده)، سازمان نایافتگی (۱۹ ماده)، ارزنده سازی (۹ ماده) و کامجویی (۸ ماده) می باشد. بررسی اعتبار سازه آزمون از طریق تحلیل عاملی و دستیابی به ساختار عاملی آزمون انجام گرفت. در این آزمون چهار عامل اساسی به دست آمده است که هر یک به صورت متمایز عاملی مرتبط به جهت گیری مذهبی را می سنجد (بهرامی احسان، ۱۳۸۳). از جمله یافته ها همبستگی بالای آزمون جهت گیری مذهبی با آزمون مقیاس عمل به دستورات دینی (معبد) است (گلزاری، ۱۳۷۸). این آزمون با هدف ارزیابی رفتارها و روابط مذهبی تهیه شده است. تعداد آزمودنی ها در پژوهش گلزاری ۸۰ نفر بوده است (به نقل از: بهرامی احسان، ۱۳۸۳). رابطه بین یافته ها کاملاً در جهت تأیید دو آزمون بوده و علی رغم آنکه از جهت مبانی و روش کار این دو آزمون از یکدیگر متفاوتند، اما همبستگی بین دو آزمون نشان دهنده اعتبار ملاکی و اعتبار همگراست. برای مثال، همبستگی بین مناسک گرایی از مقیاس جهت گیری مذهبی و زیرمقیاس واجبات از مقیاس معبد ($r=0/899$ و $p<0/01$) کاملاً بالا و این رابطه در زیرمقیاس انگیزش و روابط مذهبی ($r=0/993$ و $p<0/01$) در حدی فوق العاده یکدیگر را تأیید می کنند. میزان پایایی این آزمون نیز با استفاده از روش های مختلفی بررسی شده است. نتایج آلفای کرونباخ نشان دهنده مقادیر قابل توجه و نیز قابل قبول زیرمقیاس های آزمون جهت گیری مذهبی است. مقادیر آلفای برای هر یک از مقیاس ها عبارت اند از: جهت گیری مذهبی (۰/۹۲۸)، سازمان نایافتگی (۰/۸۶۴)،

ارزنده‌سازی (۰/۷۹۲) و کامجویی (۰/۷۵۲). همه مقادیر و به‌ویژه مقادیر آلفا برای عامل اول و دوم کاملاً بالا و قابل توجه است. نتایج به‌دست آمده از روش تنصیف نیز نشان‌دهنده اعتبار قابل توجه آزمون است. نتایج نشان می‌دهد که دو نیمه آزمون دارای همبستگی بالا و قابل توجه است ($r=0/88$). خوش‌کنش (۱۳۸۶) در پژوهش خود برای محاسبه پایایی مقیاس جهت‌گیری مذهبی، سازمان‌نیافتگی مذهبی، ارزنده‌سازی مذهبی و کامجویی مذهبی از روش آلفای کرونباخ و تنصیف استفاده کرد که به ترتیب برای مقیاس جهت‌گیری مذهبی برابر با ۰/۹۳ و ۰/۹۱، مقیاس سازمان‌نیافتگی مذهبی برابر با ۰/۸۶ و ۰/۸۶، مقیاس ارزنده‌سازی مذهبی برابر با ۰/۷۸ و ۰/۷۵ و مقیاس کامجویی مذهبی برابر با ۰/۵۵ و ۰/۴۶ می‌باشد.

ب. مقیاس خودپایی: اسنایدر (۱۹۷۴) هم‌زمان با ارائه نظریه خودپایی، یک مقیاس ۲۵ ماده‌ای برای سنجش خودپایی ارائه نمود. پاسخ‌دهی به این آزمون به صورت گزینه‌های درست و نادرست به‌منزله تأیید یا عدم تأیید مضمون هر یک از ماده‌ها در مورد آزمودنی می‌باشد. این آزمون فقط یک نمره به‌دست می‌دهد که به‌عنوان نمره فرد در پیوستار خودپایی در نظر گرفته می‌شود. شیوه نمره‌گذاری این مقیاس بدین صورت است که به هر پاسخ صحیح یک امتیاز تعلق می‌گیرد. پاسخ خیر به ماده‌های شماره ۱، ۲، ۳، ۴، ۹، ۱۲، ۱۴، ۱۷، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، یک امتیاز می‌گیرد و برای باقی ماده‌ها به پاسخ بله یک امتیاز داده می‌شود. اسنایدر برای بررسی روایی این آزمون آن را با چندین بُعد شخصیتی از جمله برون‌گرایی و توانایی هنرپیشگی، همبسته کرده است و گزارش داده است که این مقیاس دارای روایی درونی قابل قبولی است. برای بررسی پایایی آن از روش آزمون مجدد استفاده شده است و نتیجه نشان می‌دهد که پایایی مقیاس مناسب است (اسنایدر، ۱۹۷۴). حمزه‌لویی (۱۳۷۲)، در پژوهش خود با استفاده از روش تقسیم ماده‌های زوج و فرد، ضریب همبستگی بین نمرات دو نیمه آزمون را محاسبه کرد که پس از اصلاح با فرمول اسپیرمن - براون برابر ۰/۵۸ به‌دست آمد که در سطح $P < 0/01$ معنادار بود.

یافته های پژوهش

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمره متغیرهای پژوهش در دانشجویان پسر

تعداد	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری
			متغیر
۱۷۳	۳/۷۲	۱۷/۷۳	خودپایی
	۲۴/۴۱	۷۱/۰۳	جهت گیری مذهبی
	۹/۷۷	۳۳/۲۸	سازمان نیافتگی
	۶/۹۰	۲۱/۲۷	ارزنده سازی
	۱۰/۰۹	۱۷/۷۳	کامجویی

همان طوری که در جدول ۱ مشاهده می شود، میانگین و انحراف معیار برای خودپایی برابر با ۱۷/۷۳ و ۳/۷۲، برای جهت گیری مذهبی برابر با ۷۱/۰۳ و ۲۴/۴۱، برای سازمان نیافتگی برابر با ۳۳/۲۸ و ۹/۷۷، برای ارزنده سازی برابر با ۲۱/۲۷ و ۶/۹۰ و همچنین برای کامجویی برابر با ۱۷/۷۳ و ۱۰/۰۹ می باشد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی ساده بین متغیرهای تحقیق در دانشجویان پسر

تعداد نمونه	شاخص های آماری		متغیر پیش بین	متغیر ملاک
	سطح معناداری	ضریب همبستگی		
۱۷۳	۰/۰۰۱	۰/۲۲	جهت گیری مذهبی	خودپایی
	۰/۰۰۱	-۰/۵۰	سازمان نیافتگی	
	۰/۰۰۱	۰/۶۲	ارزنده سازی	
	۰/۰۰۱	-۰/۲۸	کامجویی	

جدول ۲ نشان می دهد که فرضیه های ۱، ۲، ۳ و ۴ پژوهش حاضر مورد تأیید قرار گرفتند.

جدول ۳. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون بر روی متغیرهای پژوهش در دانشجویان پسر (روش ورود)

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	ضریب همبستگی چندمتغیری (MR)	ضریب تعیین (RS)	و احتمال آن F نسبت	ضرایب رگرسیون
خودپایی	جهت‌گیری مذهبی	۰/۲۲۳	۰/۵۰	F=۸/۹۶۷ P= ۰/۰۰۳	$\beta=۰/۲۲۳$ $t=۲/۹۹۵$ $p<۰/۰۰۳$
	ارزنده‌سازی	۰/۶۲۲	۰/۳۸۷	F=۵۳/۷۴۴ p<۰/۰۰۱	$\beta=۰/۶۲۳$ $t=۹/۶۷۸$ $p<۰/۰۰۱$
	کامجویی	۰/۶۴۹	۰/۴۲۱	F=۴۱/۰۱۱ p<۰/۰۰۱	$\beta=۰/۰۱۹$ $t=۰/۲۹۷$ $p<۰/۰۷۶۷$
	سازمان‌نایافتگی	۰/۷۰۱	۰/۴۹۱		$\beta=۰/۰۵۵$ $t=۰/۰۸۷$ $p<۰/۰۹۳۱$
سازمان‌نایافتگی	کامجویی	۰/۱۸۸	۰/۱۳۳		$\beta=-۰/۱۸۸$ $t=۳/۱۴۸$ $p=۰/۰۰۲$
	ارزنده‌سازی	۰/۵۸۴	۰/۱۳۳		$\beta=۰/۵۸۴$ $t=۹/۱۲۴$ $p<۰/۰۰۱$
	جهت‌گیری مذهبی	۰/۴۸۹	۰/۱۳۳		$\beta=۰/۴۸۹$ $t=۷/۷۲۶$ $p<۰/۰۰۱$

همان طوری که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی چندگانه (چهار متغیر) برای ترکیب خطی متغیرهای جهت‌گیری، ارزنده‌سازی، کامجویی و سازمان‌نایافتگی با خودپایی برای دانشجویان پسر برابر ۰/۷۰۱ و ضریب تعیین ۰/۴۹۱ و نسبت F برابر با ۴۰/۵۲۷ است که در سطح $p<۰/۰۱$ معنادار می‌باشد بدین ترتیب فرضیه ۵ پژوهش حاضر تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، جهت‌گیری مذهبی، سازمان‌نایافتگی، ارزنده‌سازی مذهبی

یا مناسب گرایي و كامجويي با خودپايي در دانشجويان پسر رابطه چندگانه دارد.

جدول ۴. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون بر روی متغیرهای پژوهش در آزمودنی‌های پسر (روش مرحله‌ای)

متغیر ملاء	پیش‌بین متغیر	ضریب همبستگی چندمتغیری (MR)	ضریب تعیین (RS)	نسبت F و احتمال آن	ضرایب رگرسیون		
					ارزنده‌سازی	سازمان‌نیافتگی	كامجويي
ارزنده‌سازی		۰/۶۲۲	۰/۳۸۷	F=۱۰۸/۱۱۹ p<۰/۰۰۱	$\beta=۰/۶۲۲$ t=۱۰/۳۹۸ p<۰/۰۰۱		
	خودپايي	۰/۶۸۹	۰/۴۷۵	F=۷۶/۸۷۰ p<۰/۰۰۱	$\beta=-۰/۳۱۸$ t=۵/۳۱۳ p<۰/۰۰۱	$\beta=۰/۵۰۳$ t=۸/۳۹۶ p<۰/۰۰۱	
كامجويي		۰/۷۰۱	۰/۴۹۱	F=۵۴/۳۵۲ p<۰/۰۰۱	$\beta=-۰/۱۳۳$ t=۲/۳۳۸ p<۰/۰۲۱	$\beta=-۰/۲۹۱$ t=۴/۸۲۳ p<۰/۰۰۱	$\beta=۰/۴۹۱$ t=۸/۲۶۳ p<۰/۰۰۱

طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله‌ای که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، متغیرهای ارزنده‌سازی، سازمان‌نیافتگی و کامجویی با خودپایی رابطه معناداری دارد (F=۵۴/۳۵۲ و p<۰/۰۱). ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۷۰۱ و ضریب تعیین برابر با ۰/۴۹۱ می‌باشد. با توجه به ضریب تعیین می‌توان بیان داشت که ۰/۴۹۱ واریانس خودپایی به وسیله این سه متغیر (ارزنده‌سازی، سازمان‌نیافتگی و کامجویی) قابل پیش‌بینی است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های این پژوهش نشان داد که بین جهت‌گیری مذهبی و ارزنده‌سازی با خودپایی رابطه مثبت معنادار و همچنین بین سازمان‌نیافتگی و کامجویی با خودپایی رابطه منفی معناداری وجود دارد. یافته‌های حاصل از این پژوهش در این زمینه با نتایج تحقیقات انجام شده توسط اعتصامیان و همکاران (۲۰۱۴)، چو و چان (۲۰۱۳)، اسوندمن و همکاران (۲۰۱۳)، دسموند و همکاران (۲۰۱۳)، مرعشیان و همکاران (۱۳۹۴)

و برزگر خضری و خدابخشی کولایی (۱۳۹۶) همسو و هماهنگ است و یافته‌های پژوهشی آنها را تأیید می‌کند. این پژوهشگران تبیین می‌کنند هنگامی که جهت‌گیری مذهبی بالا باشد خودپایی هم بالا می‌باشد. ایمان به خدا موجب می‌شود نگرش فرد به کل هستی، هدفدار و دارای معنی باشد. عدم ایمان به خدا موجب می‌شود که فرد انسجام و آرامش نداشته باشد و همین امر موجب ضعف و منشأ اختلاف‌های بسیاری در زندگی می‌شود. مذهب باعث صبر و بردباری، احساس همدلی و انعطاف‌پذیری در روابط با دیگران می‌شود. به علاوه انسانی که دارای این ویژگی‌هاست، خودپایی بالایی دارد. اعمال مذهبی از لحاظ درون فردی، فرد را قادر می‌سازد تا از لحاظ فیزیولوژیکی، شناختی و عاطفی پرخاشگری و خشمش را کنترل کند. این امر به او کمک می‌کند تا مسئولیت اعمال خود را در تعارض‌ها بپذیرد و از لحاظ بین فردی، شرایطی ایجاد کند که فرد به هنگام پرخاشگری و خشم به خدا توجه کند. آرامش، نتیجه ایمان مذهبی است و نه علت آن. آرامش حالتی است که انسان معتقد به مذهب بر اثر عوامل ایمان، به آن دست می‌یابد. بدون آنکه این حالت در کشیده شدن وی به مذهب تأثیر داشته باشد. اصولاً انسان بدان جهت به مذهب کشیده نمی‌شود که آرامش یابد، بلکه پس از آنکه معتقد شد این حالت را به دست می‌آورد. انسان گاه پس از چند قرن دوری از عقیده و آرمان‌های الهی، دست خویش را تهی‌تر از همیشه یافته و در گرداب سرگردانی‌ها فرو افتاده است، باید دریابد که دیگر بار رو به سوی اعتقادات عمیق خویش آورده و با ایمان و اعتقادات دینی اصیل که پیوندی راستین با خداوند را طراحی می‌نماید، ارتباطی خالصانه یابد. حیات خویش را براساس ایمان پی‌ریزی نموده و هدف‌های خود را بر این اساس بنیاد سازد و خود را در این مسیر دریابد. باید با بازگشتی زیبا به سوی تنها معبود جهان خلقت، مسیر صحیح تکامل انسانیت را جلوه‌گر سازد (به نقل از: علیپور بهبهانی، ۱۳۸۵).

عشق و ایمان به مبدأ یکتاست که می‌تواند بشر را هادی و آرامش‌بخش باشد. به او تفکر صحیح بخشد و تکاپوی وی را نظم دهد و در برابر ناملایمات، استوار و راسخ بدارد که او خود فرموده: آگاه باشید که دل‌ها تنها با یاد خدا آرام می‌گیرد (رعد: ۲۸).

شرقاوی (۱۳۶۶)، به نقل از: علیپور بهبهانی، ۱۳۸۵، ص ۱۳۶، در رابطه با آرامش و سکینه برگرفته از ایمان می‌گوید که اگر بخواهیم یک خصیصه جامعه و فراگیری برای شخصیت ایمانی یک فرد مؤمن یاد کنیم، باید بگوییم این خصیصه عبارت از: سکینه و آرامش اوست. بنابراین، آرامش مشخص مستقلى که حاکی از توانایی انسان در تسلط بر مملکت درونی و فرمانروایی و

تدبیر او بر خویشتن است. آرامش مؤمن یک خصوصیت ویژه‌ای است که نمایانگر انسجام روان او و رام بودن نفس از نظر خضوع و رهوار بودن در برابر صاحب آن می‌باشد. پرستش خدای یگانه حافظ سلامت جسم و روان انسان است که سبب ایجاد شخصیت مقاوم و مبارز می‌گردد و انسان را آن قدر متکی به مشیت الهی می‌گرداند که از هیچ مشکلی نمی‌هراسد و از هیچ گرفتاری و برخوردی شکایت نمی‌کند و در نتیجه زندگی سالم و با نشاطی به او می‌بخشد که به خوبی می‌تواند با اقعان غرایز خود به سوی هدف‌های صحیح و مفید در راه عشق حقیقی رهسپار گردد و از رنج روزگار رهایی یابد. انسان متدین هرچه بیشتر به خصال انسانی آراسته باشد سبب تقویت مراکز روانی مغز می‌گردد و سلامت جسمی و روانی فرد را نیز تأمین می‌کند. نتایج پژوهش بیانگر این مطلب است که دین در خودکنترلی و خودپایی نقش دارد. بنابراین، می‌تواند به عنوان عاملی در بهتر زیستن بشر و ایجاد یک اجتماعی سالم نقش ایفا نماید.

منابع

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه، ترجمه محمد دشتی، قم، یاسین نور.
- برزگر خضری، رسول و آناهیتا خدابخشی کولایی (۱۳۹۶)، «رابطه خودکنترلی و جهت‌گیری مذهبی با نگرش به روابط قبل از ازدواج در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رباط کریم»، پژوهش در دین و سلامت، شماره ۱۲، ص ۱۸۹.
- بهرامی احسان، هادی (۱۳۸۳)، «ابعاد رابطه میان جهت‌گیری مذهبی و سلامت روانی و ارزیابی مقیاس جهت‌گیری مذهبی»، روان‌شناسی و علوم تربیتی، شماره ۶۹، ص ۴۲-۶۳.
- حمزه‌لوئی، احمد (۱۳۷۲)، مسئولیت‌پذیری و خودپایی در میان حرفه‌های گسترده مرز و غیرگسترده مرز شرکت ملی نفت ایران مدیریت تولید مناطق خشکی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اهواز، دانشگاه شهید چمران.
- خوش‌کنش، ابوالقاسم (۱۳۸۶)، بررسی رابطه ساده و چندگانه پیشایندهای شخصیتی - شناختی و مذهبی با احساس شادکامی و ارتباط بین این متغیر با سلامت روانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز، پایان‌نامه دکتری روان‌شناسی، اهواز، دانشگاه شهید چمران.
- علیپور بهبهانی، حمیدرضا (۱۳۸۵)، بررسی رابطه رضایت زناشویی و خودپنداره در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهبهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، اهواز، دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات اهواز.
- مرعشیان، فاطمه سادات و محبت کماچی، سرکاک، نهضت (۱۳۹۴)، «رابطه بین باورهای مذهبی و خودکارآمدی با جهت‌گیری زندگی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز»، اولین همایش ملی روان‌شناسی و خانواده، اهواز.
- جیمز، ویلیام جیمز (۱۳۸۵)، دین و روان، ترجمه مهدی قائمی، چ دوم، قم، نشر دارالفکر.

- Alves RR, Alves Hda N, Barboza RR, Souto Wde M (2011) و The influence of religiosity on health. *Cien Saude Colet*, 15(4), p. 2105–2111.
- Alterman AI, Cacciola JS, Ivey MA, Coviello DM, Lynch KG, Dugosh KL, et al (2010), “Relationship of mental health and illness in substance abuse patients”, *Pers Individ Dif*, 49(8), p. 880–884.
- Barone, R. A, & Byrne, D (1991), *Social psychology: understanding human interaction*, state university of New York Inc.
- Chui, WH. Chan, HC (2013), “Self-control and the fear of death among adolescents in Hong Kong”, *Journal of Youth Studies*, 16(1), p. 70–85.
- Desmond SA, Ulmer JT, Bader CD, (2013), “Religion, self-control, and substance use”, *Deviant Behavior*, 34(5), p. 384–406.
- Espindula JA, Valle ER, Bello AA (2010), “Religion and spirituality: the perspective of health professional”, *Rev Lat Am Enfermagem*, 18(6), p. 1229–1236.
- Etesaminia H, Nosrati R, Ahmadi M (2014), “Relationship between religiosity orientation with mental health and moral transformation”, *Psychology of religion*, (8) 1, p.????.
- Gangestad, S. W, Snyder, M (2015), “Self-monitoring: Appraisal and reappraisal”, *Psychological Bulletin*, 126, p. 530–555.
- Klein, O, Snyder, M, Livingston, R. W (2014), “Prejudice on the stage Self-monitoring and the expression of group attitudes”, *British Journal of Social Psychology*, 43, p. 299–314.
- Lippa, Richard, A (2014), *Introduction to social psychology*. California state university, Fullerton, Wadsworth Inc.
- Snyder, M (1974), “Self-monitoring of expressive behavior”, *Journal of Personality and Social Psychology*, 30(4), p. 526–537.
- Snyder, M (1980), “The many uses of the Self-monitoring”, *Psychology Today*, v. 13–33–34.
- Swendeman D, Mendenhall B, Lazar M, editors (2013), Daily mobile phone self-monitoring of medication use, mood, stress, sexual behaviors and substance use is feasible and acceptable among people living with HIV (PLHIV) and demonstrates benefits for self-management of health behaviors and quality of life. 19th International AIDS Conference.
- Zanna, M. P, Olson, Y. M., & Fazio, R, I (2014), “Attitude behavior consistency: An individual difference perspective”, *Journal of personality and social psychology*, v. 38, p. 432–440.